קו למושב

שבועון המושבים וההתיישבות הכפרית • מס' 798 • 29 באוגוסט 2013 • כ"ג באלול תשע"ג

ראה עמ' 21

בירת יהודה

ארבע מבשלות בירה ביתיות במושבי נחלת שבט יהודה המקראי מייצרות את המשקה העתיק בתבל, ולכל בקבוק סיפור משלו

חני סולומון, עמ' 16

מתנה מקורית לחג תמצאו רק ב -

JOHN DEERE
Toys & Fashion
טלפון: 054-7717880
מייל: JDToys10@gmail.com
אתר: www.JD-Toys.co.il

חפשו אותנו ב - ג'ון דיר אופנה וצעצועים

כ-450 מגרעין עודד יצאו לשביל ישראל

מאות צעירים טיילו ביום חמישי במסלול הנמתח לאורך המדינה - מדן עד אילת, במטרה לחזק את הזיקה לארץ ולהכירה טוב יותר

כ-450 חברי גרעין עודד, מדריכים בשנת שירות של כ-30 אלף בני נוער מהמרחב הכפרי, מהערבה ועד הגולן, יצאו ב-22 באוגוסט (חמישי) לטייל בשביל ישראל.

פחות משבוע לפני תחילת שנת הלימודים, פעילי תנועת בני המושבים התארגנו בכל הארץ וחילקו ביניהם את מסלול הטיולים הארצי, שביל ישראל. יותר מ-400 בני נוער מגרעין עודד של התנועה התפרסו אתמול על כל חלקי השביל העובר בארץ לאורכה, מתחילתו ועד סופו, בפרויקט "שביל ישראל ביום אחד".

הטיול נולד מרעיון של חברי הגרעין, שביקשו לחזק בכך את הזיקה לארץ ישראל ואת ההיכרות עמה, וכמובן ליהנות מהטיול ולבלות יחד. "מי שמכיר את שביל ישראל חוזר עם חוויות מדהימות ממפגשים עם מטיילים אחרים לאורך הדרך", אמר רכז המועצה האזורית לכיש גיא בן סעדון (29), שגייס את כל רכזי התנועה בארץ לפרויקט והוציא אותו לפועל.

וכך, יצאו חברי הגרעין והתפרסו על חלקי השביל, לפי אזורים: חניכי מטולה טיילו בקטע השביל באצבע הגליל, חניכי העמקים באזור עמק יזרעאל, וכן הלאה. לכל קבוצה מונה אחראי על תיעוד, שתפקידו היה לשלוח תמונות מהשטח לדף "פייסבוק" ולאתר בני המושבים, וכך נוצר פסיפס של טיול שלם של בני הגרעין על פני כל השביל.

בני גרעין עודד מטיילים באזור הצפון. "מי שמכיר את שביל ישראל חוזר עם חוויות מדהימות" צילום: רוני יפלח

"קרקע חקלאית תימסר בדרך של חכירה בלבד לייצור מוצרים חקלאיים ולהקמת מבנים ומתקנים הדרושים למגורי המתיישבים ולצורכיהם האחרים וכן לצורכי הייצור החקלאי"; "קרקע חקלאית תוחכר לתקופה שלא תעלה על 49 שנה. משתמש החוכר בקרקע למטרות החכירה, תוארך זכות החכירה, לבקשתו, לתקופה נוספת של 49 שנה לשימוש לאותן מטרות"; "נחלות יוחכרו ישירות למתיישב במושב בתיאום עם האגודה. בקיבוץ יוחכרו הנחלות לקיבוץ"

עו"ד דודו קוכמן, מזכ"ל כפרי האיחוד החקלאי, מזכיר מהי מדיניות הקרקע המקורית בישראל (החלטה מס' 1 של ממ"י) ומבהיר מהן החלטות 416 ו-823. עמ' 8

תוכן

לא שחור, לבן
מילדות, השיער שלו היה לבן, ללא שערה שחורה אחת לנחמה. סיפור
10

קבעו לאורה
נדחה ערעור של מושב אורה. לולים אינם מותרים לשימוש לא-חקלאי
12

אפור ולבן
צעירים אינם פונים לעבוד בחקלאות, ובשדה נותרו רק המבוגרים, בעלי שיער שיבה
20

"קו למושב" גם באינטרנט - תנועת המושבים: www.tmoshavim.org.il ■ תנועת האיחוד החקלאי: www.ihaklai.org.il

קו למושב

■ **עורך:** דרור יוסף
■ **מנהלת עיתון** עדנה זיו

■ **כתבים** חני סולומון, יעקב לזר, נחמן גלבוע, עו"ד אפרת חקיקת, יבל ברקאי, עו"ד איילת רייך-מיכאלי, דגנית רם, זהר נוי, סלע קורן, אבי אובליגנהרץ, בר-כוכבא מדרשי, דפנה מאור, יוסי ברג
■ **דואר אלקטרוני**
dror.maariv@gmail.com

מזכירה והפקה אסתי כלפון 03-5632547
esti.halfon@maariv.co.il
■ **גרפיקה מערכת** שרה ראובן
■ **גרפיקה מודעות** ניקולאי קולניק
מערכת 03-5632441
טל' לוח 03-5682878

יועצי פרסום יעקב קניאל, יורם טביבי

טל' מודעות 03-5632547
פקס מודעות 03-5638728
מודעות kav_daf@maariv.co.il

סיימתם לקרוא?
אנא השליכו את הגיליון לפח המחזור הסמוך למקום מגוריכם.

המערכת והמנהלה רח' קרליבך 2, ת"א

כל הזכויות שמורות. אין להעתיק, לתרגם, לשדר בכל אמצעי, לאחסן במאגר מידע, לפרסם או להפיץ בכל אמצעי כל חלק מן המודפס בעיתון הזה.

42 ניצולי שואה ניצלו מפגיעת גראד. בור נפער בכניסה למבנה בשבי ציון

עשרות אורחים ועובדי בית הארחה, המיועד למי ששרדו את נוראות מלחמה"ע, שהו במקלט בזמן שרסיסים פגעו בכיסאות שעליהם ישבו דקות ספורות קודם לכן. מספר מבנים נפגעו. אלוף פיקוד צפון, השר לביטחון פנים וראש המועצה האזורית הגיעו לבדוק את הנזק

שוטרים ליד הבור שיצרה הרקטה. אלוף פיקוד צפון ביקר באתרי הנפילות

צילום: איי–אף–פי

בשעה 16:35 ובשעה 16:46 ביום חמישי שעבר, 22 באוגוסט, נשמעו אזעקות באזור נהריה, שלומי, עכו, מטה אשר ומעלה יוסף, בעקבות זיהוי שיגור קטיושות מגזרת צור שבלבנון. שלוש נפילות התרחשו בשטח ישראל, בגזרת עכו ונהריה. כמו כן, מערכת כיפת ברזל הצליחה ליירט קטיושה אחת. פרט לנפגעי חרדה, לא ידוע על נפגעי גוף. בשעה 16:56, בעקבות האירועים ולמרות שלא התקבלו במגן דוד אדום מרחב צפון קריאות על נפגעים, הועלתה הכוננות לרמה ג', הגבוהה ביותר, בהוראת מנכ"ל מד"א, אלי בין.

שמואל באייר (47), משבי ציון בגליל המערבי, נחרד ביום חמישי שעבר, בסביבות השעה 16:40, מרקטת גראד בקוטר 122 מ"מ שנחתה בחצר בית ההארחה שלו ויצרה בור בכניסה למבנה. "היו 42 איש, אנשים שעברו את השואה. למזלנו, 'כיפת הברזל' שיירטה טיל שבע דקות קודם לכן הפעילה את האזעקה ודי היינו מוכנים.

"ירדנו לממ"דים ולחדרי הביטחון. אני לא רוצה לחשוב מה היה קורה אם לא היינו יורדים. כיסאות הפלסטיק שהם ישבו עליהם בחוץ כמה דקות לפני כן היו מחוררים לגמרי מהרסיסים".

מה עוד נפגע?

"המחסן של המטבח, המבנה של המטבח עצמו, המכבסה, בית מלאכה קטן ומגורי הצוות. בחלק מהמקרים מדובר 'רק' בחלונות ובתריסים".

ספר קצת על המקום.

"זה מקום לניצולי שואה שבאים במחזורים של עשרה ימים. אף אחד לא נטש אחרי האירוע המפחיד, הם גיבורים. העובדים הם 18 מתנדבים גרמניים. הם עושים את זה מתוך אהבה וידידות לישראל והבנה של מה שקרה בשואה. לכפר על השואה הם יודעים שאי אפשר".

מישהו הגיע לבדוק את הנזק? ביקרו אצלך אחרי הנפילה?

"אלוף פיקוד צפון יאיר גולן, השר לביטחון פנים יצחק אהרונוביץ' וראש המועצה האזורית יהודה שביט. זה היה נס גדול". מוקדם יותר ביקר אלוף גולן גם בזירת הנפילה בייישוב הקהילתי, הקיבוץ המתחדש גשר הזיו.

על הירי לעבר ישראל נטל אחריות ארגון הג'יהאד "פלוגת זיאד אל ג'ראח". השייח' הסוני סיראג' א–דין זריקאת, המזוהה עם ארגוני הג'יהאד העולמי הקיצוניים בלבנון, כתב בחשבון הטוויטר שלו: "באמצעות הרקטות הללו יגיעו לוחמי הג'יהאד לחיפה ולאזורים אסטרטגיים נוספים של האויב היהודי".

ביום שישי, בתגובה לירי הרקטות, צה"ל תקף בדרום לבנון מן האוויר יעד טרור באזור נועיימה, בין צידון לביירות. דובר צה"ל תת אלוף יואב פולי מרדכי מסר, כי זוהתה פגיעה מדויקת במטרה וכי המטוסים חזרו בשלום לבסיסם.

הרמטכ"ל, רב אלוף בני גנץ, קיים הערכת מצב בהשתתפות בכירי המטה הכללי, ובצה"ל האשימו את ממשלת לבנון באחריות לירי, למרות הודעת ארגון הג'יהאד העולמי. בלבנון אמר נשיא המדינה, מישל סולימאן, כי הירי הוא הפרה של החלטת מועצת הביטחון 1701 ופגיעה בריבונות הלבנונית, וגינה אותו.

סוכנות הידיעות הרשמית של לבנון העבירה את דבריו של הנשיא סולימאן, שביקש מגורמי הביטחון במדינה "לקיים חקירה מעמיקה כדי למצוא מי אחראי לירי הרקטות, ללכוד אותם ולהכניסם למעצר". סוכנות הידיעות הלבנונית הרשמית דיווחה ש"הצבא הלבנוני זיהה שמקור הירי הוא אזור מיוער בין הכפר אלחוש למחנה הפליטים רשידיה דרומית לעיר צור", וכן ש"הצבא פרס כוחות כדי ללכוד את האחראים לירי".

בגובה בטוח

חידוש בכנס הבטיחות

מתקן בטיחותי לעבודה בגובה בחממות יוצג בכינוס בתחילת אוקטובר במכון וולקני

צוות מהמכון להנדסה חקלאית, מינהל המחקר החקלאי במכון וולקני, בית דגן, מפתח בימים אלה מתקן חדשני רב–שימושי, שיאפשר לחקלאי לעבוד בחממות בגובה רב יחסית. המתקן יוצג לראשונה בכנס הבטיחות, הבריאות התעסוקתית ואיכות הסביבה בחקלאות הארצי השביעי, שייערך ב–1 באוקטובר במכון.

מטרת כנס הבטיחות היא הגברת המודעות לסכנות בעבודה בחקלאות והידע הנחוץ למניעתן. במהלכו, יוצגו טכנולוגיות ומחקרים חדשים בתחום מניעת תאונות עבודה, בריאות תעסוקתית ואיכות הסביבה בחקלאות.

בין המוצגים, מתקן לעבודה בגובה בתוך חממות, שיאפשר לדברי המפתחים, פריסה מהירה של יריעות, ניקוי יריעות ותיקון נקודתי של גגות החממה, בצורה בטוחה, בהתאם לתקנות העבודה בגובה (התשס"ז–2007). הפיתוח נבחר מתוך מספר חלופות שנבחנו ונבדקו לעבודה בגובה על חממות.

סיבה לחגיגה

מכירת ירקות ופירות הערבה גדלה ב-50%

החקלאים באגודת "יופי של ירקות" מעין יהב מכרו תוצרת בשווי 180 מיליון שקל, 60 מיליון שקל יותר מבשנה שעברה

חקלאי הערבה חגגו את סיום השנה החקלאית באירוע המוני, שבו הופיעו קובי מימון, נמרוד הראל ולהקת אוברטון.

אגודת "יופי של ירקות" מעין יהב מסכמת שנה מוצלחת במיוחד, שבמהלכה הגיע שווי מכירת הירקות והפירות מתוצרתם ל–180 מיליון שקל, שהם 150% של סכום המכירות בשנה שעברה, 120 מיליון שקל.

מנכ"ל האגודה, דניאל לב, אומר שהגידול החד במכירות הושג הודות להצטרפות של קיבוצים וחקלאים נוספים לשיווק באמצעותה, שהרחיבו את סל הירקות והפירות ותרמו לרציפות האספקה לשוק, והודות לצמיחה בהכנסות של חקלאי עין יהב. על פי התחזיות של החברה, ההכנסות בשנה הבאה יסתכמו ב–210 מיליון שקל.

עד לפני כשלוש שנים שיווקה "יופי של ירקות" רק את התוצרת של חקלאי עין יהב. על פי החלטת הנהלת האגודה, שונתה המדיניות ולשיווק המאורגן הצטרפו קיבוצים וחקלאים מהערבה ומחלקי הארץ האחרים. כתוצאה מכך, סל המוצרים התרחב וכולל כיום פרי הדר, חצילים, בצל, סברס, ענבים ופירות קיץ, נוסף על ענפי העוגן של חקלאי עין יהב – פלפלים, מלונים ואבטיחים.

שנת השיווק בעין יהב מתחילה בחודש ספטמבר ומסתיימת בסוף אוגוסט. במושב ציינו את סיום השנה המוצלחת באירוע חגיגי שנערך ביום חמישי (22.8.13) בהשתתפות נציגי רשתות השיווק, סיטונאים, מועצת הצמחים וחקלאים. באירוע הופיעו הסטנד–אפיסט קובי מימון, אמן החושים נמרוד הראל ולהקת אוברטון עם ביצועים של שירים מוכרים.

פתרון למלסקו - תגלית מועלת בספק

תושב אביגדור טוען שבידיו נמצא פתרון למחלות העצים, מלסקו ויוטיפה. "ייקח עוד מספר שנים עד שנוכל לדעת האם אכן מדובר בתגלית בעלת חשיבות או לא", אומר טל עמית, מנהל ענף ההדרים במועצת הצמחים

ד"ר דוד עזרא. יבחן אם יש אמת בפרסום

חקלאים מאוסטרליה פנו לעמותה ישראלית בבקשה למצוא פתרון לפטרייה Eutypa"" ("יוטיפה"), המכה בגפנים באוסטרליה. ישראל סולודוך, יושב ראש העמותה, הרשומה תחת השם "איגוד הממציאים והיזמים הישראלי", מוסר כי הפנייה הגיעה אליו לאחר שהתפרסם באוסטרליה פתרון שמצא רפי קורן, חקלאי ממושב אביגדור וחבר העמותה, ל"מחלת היובש", מלסקו, הפוגעת בפרדסי הלימונים בכל העולם.

לפני זמן מה, קורן הודיע שפיתח שיטה למניעת פגיעה של המחלה, שתוקפת ומייבשת את העץ, במטעי הלימונים. הפטרייה מתפשטת מהשורשים אל הענפים ובדרכה היא פוגמת בצינורות ההובלה של העץ ומייבשת אותם עד מותו של העץ. הפטרייה מסוגלת לעבור מעץ לעץ ויכולה לחסל פרדסים שלמים. העמותה פרסמה שתשווק את יישום הרעיון של קורן, שלא נחשף, ברחבי העולם.

טל עמית, מנהל ענף ההדרים במועצת הצמחים ונשיא ארגון מדינות ייצור ההדרים באגן הים התיכון (C.L.A.M), הגיב להודעת "איגוד הממציאים": "אני מכיר את המטע, את הפרסום שנעשה ואת הנפשות הפועלות. קיימת אפשרות, שצירוף מקרים מסוים מעניק סבילות או עמידות למחלת המלסקו. זה לא ניסוי מדעי, ולכן אין עוד מקום להסקת מסקנות.

"גם אם יש בזה פתרון לבעיה, הצירוף של ההרכבות שמקנות עמידות או סבילות צריך להיבחן מבחינה כלכלית (יבולים, גודל פרי וכו'). דוקטור דוד עזרא, חוקר מחלות עצי פרי והדרים במכון וולקני, שמטפל בתחום ומקים עכשיו מיזם מחקר ופיתוח גדול, אמור לבחון את התגלית במסגרת המיזם. ייקח עוד מספר שנים עד שנוכל לדעת האם אכן מדובר בתגלית בעלת חשיבות או לא".

ד"ר עזרא, שהוא וצוות המעבדה שבראשה הוא עומד קיבלו אות "חוקר מצטיין" לפני מספר חודשים, מנסה למצוא פתרון למלסקו, בודק זנים חדשים שמפותחים במכון וולקני לעמידות הדרים בפני הפטרייה אלטרנריה (תוקפת עלים ופירות וגורמת לנקודות שחורות) וחוקר דרכים למניעת התפתחות מחלת הריקבון השחור ברימון, הגורמת נזק בעיקר לפירות המיועדים לייצוא.

מהפרדס למשטח - סבל במקום 3 טרקטורים

ה"רב מכל" מסוגל להוציא ולהעביר כ-72 מכלים מלאים בפירות הדר, בשעה

כלי עבודה חדש בארץ, "רב מכל" שמו, המשמש להעמסה ולפריקה של מכלי קטיף בפרדס, יוצג בתחילת חודש נובמבר במעיין חרוד.

הכלי ממונע עצמאית על ידי מנוע "פרקינס" 60 כוח סוס בעל שלושה מצבי היגוי ויש לו אפשרות ל"ארבע על ארבע" קבוע. לנהג, המורשה לנהוג במלגזה, יש כיסא, הגה, ידית היגוי ("ג'ויסטיק") ומצלמה.

"רב מכל" יכול לסחוב על גבו כארבעה-חמישה מכלים מלאים בפרי וכ-12 עד 15 מכלים ריקים. מעמיס את עצמו במכלים ריקים ישירות מה"רמסע" המונחת על הקרקע, ובמכלים מלאים ישירות מתוך שורות הפרדס.

הכלי עבר בארץ עונת קטיף בהצלחה מרשימה: הוציא כ-72 מכלים מלאים מהשורה למשטח העמסה בתנאי בוץ, בשעה אחת בלבד, במקום שלושה טרקטורים. הקטנת מספר כלי הרכב בשטח תורמת לבטיחות בסביבת העבודה, המתבטאת בפוטנציאל מופחת לתאונות.

כלי זה יוצג לראשונה בתערוכה החקלאית "יבול שיא" ב-6 בנובמבר 2013, במעיין חרוד.

הכלי החדש בעבודה. יכול לסחוב על גבו כארבעה-חמישה מכלים מלאים בפרי

עסיסית ומוצקה

מוֹזֶה, עגבנייה חדשה

משווקי הזן: היא עמידה במיוחד בפני מחלות ובעלת חיי מדף ארוכים

עגבנייה מהזן החדש, מוזֶה, היא אדומה ועסיסית יותר מהקיימות, אומרים יבואני הזן, חברת זרעים גדרה. היא מסודרת באשכולות של חמישה-שישה פירות אחידים בגודלם, עמידה במיוחד בפני מחלות ובעלת חיי מדף ארוכים.

עגבנייה זו נשתלת באביב ועוברת את הקיץ, היא עמידה לטמפרטורות גבוהות וחונטת היטב בחום. "מתחילת 2012 החלה מגמת המעבר לגידול זני עגבניות באשכולות, ועם תחילת 2013 המגמה מתגברת", מסביר ג'ואל סיגל, מנהל מוצר העגבנייה בחברה. סיגל מעריך שכ-60% מהגידול של העגבניות בארץ, שנעשה ברובו בחבל הבשור, הוא של עגבניות אשכול ולדעתו, המגמה תלך ותתחזק ובסוף שנת 2013 יגיע שיעור האשכולות ל-70%.

"זו אמנם הערכה, אבל בכל מקרה, מדובר בנתונים מדהימים, כי עד לפני כשנתיים, ב-2011, עמדו הנתונים על כ-15% בלבד מסך הגידול", אומר סיגל, "עוצמת המעבר משמעותית מאוד".

אוריאל סויסה ממושב אוהד, איש השיווק של החברה בדרום הארץ, מציג את יתרונותיה של העגבנייה החדשה: "זהו זן איכותי בעל המשכיות טובה ויכולת תפוקה מרשימה בשטח. בנוסף, אחת הבשורות החשובות ביותר היא עמידות לווירוסים שונים, בראשם וירוס צהבון האמיר – אימת המגדלים".

לדברי סויסה, החקלאים שהגיעו ליום הפתוח שערכה החברה לשיווק המוזה עוד בחודש דצמבר אשתקד, יכלו להתרשם במו עיניהם מהתפוקה הגבוהה של הזן. "מהחלקה שאליה הזמנו את החקלאים ליום הפתוח במושב אוהד, קטפנו יותר מ-14 טון עגבניות.

"אלו עגבניות שעברו בהצלחה ימי חום רבים, וזו גם תכונה שמייחדת את זן המוזה. בנוסף, עברו העגבניות לא מעט גשמים ואפילו מלחמה באמצע, והיבול היה מרשים, לכל הדעות".

עגבניית מוזה. המשווקים טוענים שהיא עמידה לווירוס צהבון האמיר

להבין טוב יותר את החלטות רמ"י

החכירה לדורות במשק המשפחתי על פי החלטות 416 או 823 וההבדל ביניהן. תיקון הדברים שנכתבו בחוזרים המטעים שהופצו בהתיישבות, ותזכורת של מדיניות הקרקע בישראל

עו"ד דודו קובמן

בשבועות האחרונים מופץ בחוזרים ובאתרים שונים מידע, היוצר דיסאינפורמציה בעניין החלטות 416 ו–823 של מועצת מקרקעי ישראל, שעוסקות בחכירה לדורות במשק המשפחתי. חלק ממפיצי ה"מידע" אף טורחים לציין "עובדות", שבינן ובין המציאות אין דבר.

ראשית, חשוב להבהיר, כי אין חולק על כך שחשוב להבטיח שכל בעלי הזכויות יאחזו בחוזה חכירה לדורות, שישקף את מעמדם ואת זכויותיהם בנחלה, או בכל זכות אחרת. אין זה מיותר לציין, כי תפקידו המרכזי של מינהל מקרקעי ישראל, או בשמו החדש – רשות מקרקעי ישראל, הוא לנהל את הקרקעות. קרי, לדאוג שלכל החוכרים לסוגיהם במדינה יהיה חוזה.

שנים רבות זנח ממ"י את תפקידו המרכזי בהתיישבות, בעוד הוא פועל במלוא המרץ במרחב העירוני, ובשל עבודה מצערת זו, פנו מספר אגודות להליכים משפטיים נגד אוזלת ידו של מנהל הקרקע במרחב הכפרי.

מטרתו של המאמר להבהיר את החלטות המועצה 416 ו–823, את משמעותן ואת ההבדל ביניהן.

החלטה 416

נוסח ההחלטה שהתקבל על ידי מועצת מקרקעי ישראל ב–11 במאי 1989 קצר ביותר וקובע, כי החל ממועד אישורה, יהיו זכאים מושבי העובדים וחבריהם לחתום על חוזה חכירה: המתיישב יוכל לחתום רק על חלקה א' והמושב יחתום על חוזה חכירה לאגודה.

להחלטה זו אף אושרו שני נוסחים של חוזים – אחד למתיישב והשני לאגודה. למעשה, מאז קבלת ההחלטה נחתם רק חוזה אחד, עם אגודת מושב בן עמי.

כאן המקום לציין שתי הערות חשובות:

לחברי אגודות רבים במשק המשפחתי יש חוזה חכירה לדורות, שנחתם טרם הקמת המדינה או עד סמוך להקמתו של ממ"י, בראשית שנות ה–60'. לחלקם, אף חודש החוזה ל–49 שנים נוספות ועל נוסח החידוש היו מאבקים משפטיים רבים.

תמוה נוסח החלטה 416 הקובע, כי החל ממועד קבלת החלטה "יהיו זכאים מושבי העובדים וחבריהם לחתום...", כאשר זכאות זו נקבעה כבר בהחלטה מספר 1, שמהווה בסיס לכל המדיניות הקרקעית של מנהל מקרקעי ישראל וכותרתה: "מדיניות הקרקע בישראל". ההחלטה התקבלה ב–17 במאי 1965 ואף אושרה על ידי ממשלת ישראל ב–23 במאי אותה שנה, בהחלטה מספר 489.

בשל חשיבות ההחלטה, ראוי לצטט מתוך ההחלטה מס' 1, שבה נקבע, בין היתר: "קרקע חקלאית תימסר בדרך של חכירה בלבד לייצור מוצרים חקלאיים ולהקמת מבנים ומתקנים הדרושים למגורי המתיישבים ולצורכיהם האחרים וכן לצורכי הייצור החקלאי"; "קרקע חקלאית תוחכר לתקופה שלא תעלה על 49 שנה. משתמש החוכר בקרקע למטרות החכירה, תוארך זכות החכירה, לבקשתו, לתקופה נוספת של 49 שנה לשימוש לאותן מטרות"; "נחלות יוחכרו ישירות למתיישב במושב בתיאום עם האגודה. בקיבוץ יוחכרו הנחלות לקיבוץ".

עיניכם הקוראות, כי כבר בשנת 65' נקבעה בהחלטת מועצה מדיניות, שאף אושרה על ידי ממשלת ישראל, לפיה הנחלה תוחכר למתיישב, קרי כל הנחלה ולא חלק ממנה. בהחלטה גם נקבע, כי קרקע תימסר בדרך של חכירה בלבד ל–49 שנים! ולא כמו הנהוג במרבית האגודות שלחבריהן היה חוזה חכירה ובוטל בעורמה, או שלא ניתן להם חוזה חכירה ל–49 שנים, למרות הקבוע בהחלטת המועצה מס' 1, ובמקומו ניתן חוזה קצר שנים ומתחדש.

אומנם פקידי המינהל נוהגים לציין בהליכים משפטיים שונים, כי אינם מתכחשים לעובדה ואף מכירים בה, שיש להתייחס למי שאין לו חוזה חכירה לדורות כבעל זכויות כאלה, אך באותה נשימה, רק לפני מספר שנים הם תיקנו את החוזה התלת–שנתי המתחדש והוסיפו בו, באופן חד–צדדי, סעיפים הפוגעים באגודות ובחבריהן.

החלטה 823

החלטה 823, שיזמה תנועת האיחוד החקלאי, התקבלה על ידי מועצת מקרקעי ישראל ב–10 בפברואר 1998, והיא שונה באופן מהותי מהחלטה 416 בארבעה נושאים מרכזיים:

ההחלטה מאפשרת לכל אגודה להחליט בנפרד בשאלה מה גודל השטח שיוחכר לחבר, באופן ישיר, עד תקן הנחלה באגודה. המשמעות: למעשה, ייתכן מצב שבו אגודה שברשותה כל משבצת הקרקע תוכל להחכיר לחבריה, באופן ישיר, 30 דונם ברוטו באזור המרכז, לדוגמה, או עד 80 דונם ברוטו באזורים כמו הנגב.

ההחלטה מאפשרת להשוות את מספר הדונמים המוחכרים לחברי האגודה. ידוע, כי במרבית האגודות חלקות א' אינן שוות ולעתים, הפערים אף גדולים מאוד. מצב זה יוצר לא פעם ויכוח באגודה בשאלה כגון: "למה לי יש רק ארבעה דונמים בחלקה א' ולשכן שלי יש עשרה דונמים?".

החלטה 823 יכולה לאפשר יצירת חלקות רישום נוספות ובכך להשוות את גודל החלקות המוחכרות לחברים באופן ישיר. אם נמשיך עם הדוגמה הקודמת ונניח שהאגודה החליטה, כי יירשמו 20 דונם בחוזה חכירה על שם כל חבר, כי אז יוכנו חלקות רישום נוספות ובהן למי שיש ארבעה דונמים יקבל חלקה נוספת בגודל 16 דונם, ולמי שיש כבר בחלקה א' עשרה דונמים יקבל חלקת רישום נוספת שגודלה עשרה דונמים. יתרת המשבצת, במקרה זה, תוחכר לאגודה עבור חבריה.

ההחלטה קובעת, כי ייחתם חוזה חכירה ל–49 שנים עם אופציה להארכה לשלוש תקופות נוספות של 49 שנים. לאור פסק דין שניתן רק לאחרונה, בעניין אי חובת החידוש האוטומטי השלישי, להחלטה זו יש משמעות רבה.

ראוי להבהיר, כי להחלטה זו אין עדיין חוזי חכירה שאושרו וצוות משותף לרשות ולתנועות ההתיישבות פועל להכנת חוזה הולם. גם לגבי הנוסח האחרון, שהנו הטיוטה החמישית או השישית, הועברו הערות לרשות.

לסיכום, החלטה 823 שונה מהחלטה 416 במספר נקודות חשובות ובהן הגמישות של אגודה להחליט באסיפת חבריה על היקף החכירה הישירה של חבריה – מחלקה א' עד כל הנחלה, ברוטו. חכירת חלקות נוספות על שם החבר תחייב הכנת מפות לצורכי רישום גם בחלקות אחרות במשבצת ולא רק בחלקה א'.

ההחלטה מאפשרת יצירת שוויון בין החברים (ופותרת בעיה של המושבניקים, שנהוג להתבדח על חשבונם ולומר: "מושבניק מוכן להוציא לעצמו עין, העיקר שלשכן ייצאו שתיים"). למעשה, ההחלטה מיישמת את המדיניות שנקבעה בהחלטה מס' 1, קרי "שנחלות יוחכרו ישירות לחבר בתיאום עם האגודה".

כאשר נכתב בחוזר המופץ בהתיישבות: "החלטה הקובעת את נוסח חוזי החכירה לדורות למושבים ולחבריהם בחלקה א' היא החלטת מועצת מקרקעי ישראל 416 ולא החלטה 823, שרק מאריכה את תקופת החכירה", לא רק טועה, אלא גם מטעה את כל מי שקורא חוזרים אלה. גם נוסח שבו משורבבת המילה "לדעתנו", אין בה דבר וחצי דבר באשר לתוקף ההחלטה, שכן יש החלטות רבות ש"לדעתי", היה ראוי לנסחן באופן אחר, אך מה שמחייב הוא נוסח ההחלטה, ולא דעתו של מישהו מבחינת יישומה.

כך הדבר בעניין החוזים, כפי שציינתי. אין עדיין חוזים שאושרו לפי החלטה 823 ומשא ומתן מתקיים בעניין זה. גם בנושא זה נכתב בחוזרים שהופצו, המדברים על "הרעת תנאי החוזה" לכאורה, בעוד המשא ומתן בין נציגי המינהל וההתיישבות לא הסתיים. פרסומים כאלה אינם רק מיותרים, אלא יוצרים בלבול בקרב בעלי הזכויות בנחלה.

אני סמוך ובטוח, כי המידע יסייע לאגודות ולחבריהן להבין בצורה נכונה יותר את ההחלטות ולהיערך היטב לעתיד.

מושב בן עמי. האגודה היחידה שחתמה על חוזה לאחר קבלת החלטה 416

צילום: אלמוג

לבן השיער

לחרדתי, גיליתי שאני שונה מהסובבים אותי: שערי לבן, ללא פשרות. אפילו לא הייתה לי שערה אחת שחורה לנחמה. למה לכולם יש ולי אין? זה לא פייר!

"נכון שיש לי כבר שחור?", הייתה שאלת הילדות שלי. משפט שנאמר לאחרונה בציבור העלה בי זיכרון ילדות. בזמן המדובר בו, נולדתי ולחרדתי, גיליתי שאני שונה מהסובבים אותי: שערי לבן, ללא פשרות.

כמובן שלא הגעתי למסקנה זו עוד בבית היולדות, אבל מרגע שעמדתי על דעתי, בלטה מוזרותי לעין כל ולא התאפשר לי להתעלם ממנה: שערי לבן, בולט כמו שק סיד שנשפך על כביש אספלט...

שלא יהיה ספק בכך. אין כל צורך בסביבה עוינת שתצביע על העובדה המוזרה, גם לילד קטן יש מספיק כושר לביקורת עצמית. ולי הייתה כזאת וגם ביטאתי אותה: "למה אני לבן ואתם לא?", ו"למה אני הכי לבן בגן?", חזרתי ושאלתי כל מי שהיה מוכן להקשיב.

כן, ילד בגן במושב לומד מהר מאוד כלל ברזל ראשון בקואופרציה. אם לכולם יש ולך אין, זה לא פייר וזה לא טוב. ולי לא הייתה אפילו שערה שחורה אחת לנחמה. משהו השתבש בחלוקה.

הפכתי למטרד סביבתי, בני משפחתי הם עדיי. "נכון שיש לי כבר שערה אחת שחורה?", חזרתי כל יום בשאלה, אוחז או מורט קבוצת שערות בשתי אצבעות.

לא נעבור יחד דרך כל תהפוכות חיי. כמו כל סיפור טוב, גם לצרות מתרגלים. עם הזמן, מתקהה הכאב. תלישת שערות לא נראתה פתרון אפשרי לבעיה.

איני זוכר בדיוק את הרגע שבו גיליתי את השינוי הדרמטי שחל בי. כנראה, בגיל עשר התברר לי שאני מתכהה. פתאום, הפנים השזופות שלי לא כל כך שחורות על רקע השער הבהיר. אני נורמלי!

מאותו רגע אני חווה שנים טובות וארוכות של איזון ביני ובין סביבתי, בין גון שערי לגון פניי (ללא שימוש במגן קרינה 80%).

לאחרונה, בעת גילוח מול הראי וללא התראה מראש, אני שוב מלבין! שוד ושבר! אני מבין שלא נפטרתי מהצרה סופית, השיער הלבן חוזר. תחילה זוחל על אוזניי, היום כבר במעט שנשאר מהבלורית.

לשמחתי, אני אדם מבוגר עם חשיבה ריאלית. חשבתי והבנתי, האפשריות הן: לבן או קרחת. בחרתי ונרגעתי.

עמיר גבע

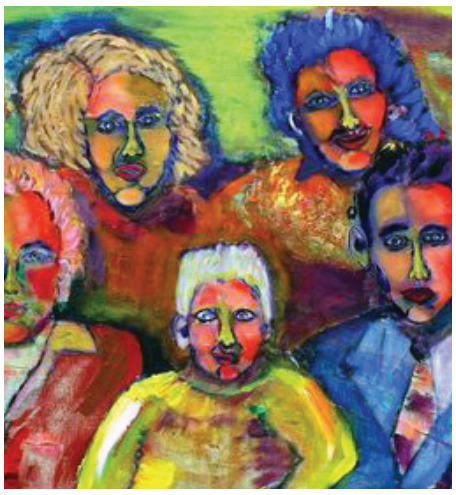

שערי לבן. בולט כמו סיד על אספלט

ציור: נעם גבן (שמן על בד, 70–50)

ספרים חדשים

חברות ומאבק בין טוב לרע

"המעגל הסודי – טקס החניכה" מאת ל' ג' סמית, מחברת "יומני הערפד", הוא ספר ראשון בסדרה לנוער, שעובדה גם לסדרת טלוויזיה (עונה אחת בלבד שודרה). סיפור על אהבה, על חברות ועל מאבק בין טוב לרע.

קָאסִי נאלצת לעבור מביתה שטוף השמש שבקליפורניה אל ניו אינגלנד הקודרת, והיא מתגעגעת אל חייה הקודמים. אף על פי כן, היא מרגישה קִרבה משונה אל קבוצת צעירים מפחידה, השולטת בבית הספר שלה. לצד חבלי הקליטה הקשים, קאסי מגלה בסביבתה החדשה כוחות מיוחדים ומפתיעים, שגורמים לה להימשך עוד ועוד אל קבוצת "המעגל הסודי". אולי בכל זאת תוכל להשתייך אליה? מה הסוד שמסתיר המעגל, והאם תצליח קאסי לכבוש את אהבתה הגדולה או תסתכן בשימוש בכוחות אפלים כדי להשיג את מבוקשה?

העלילה ממוקמת בעיירה ניו סיילם, ויש בה הדהוד למשפט המכשפות המפורסם מהמאה ה–17. מתברר שחברי הקבוצה של "המעגל" הם צאצאי המכשפות שניצלו מן המיתה שנגזרה עליהן (מאנגלית: יעל ענבר, בהוצאת הקיבוץ המאוחד, 267 עמודים).

להציל את העולם מגיהנום

"התופת" מאת דן בראון, מחבר "צופן דה–וינצ'י", הוא מותחן שבמרכזו ניצב פרופסור רוברט לנגדון, חוקר הסמלים (סימבולוג) הדתיים מהארוורד.

כשלנגדון מתעורר במיטת בית־חולים בעיר פירנצה, אין לו כל זיכרון כיצד הגיע לאיטליה או מה קרה לו ביומיים האחרונים. מראות נוראים שבים וצפים בראשו – נהר מוצף דם, אנשים מתייסרים ואישה מסתורית הקוראת לו לעזרה. אולם עד מהרה מגלה לנגדון שהמציאות גרועה עוד יותר מהזיותיו. מתברר לו, כי הוא נורה בראשו ומישהו מנסה עדיין לרצוח אותו.

רופאה בבית החולים עוזרת לו להימלט מרודפיו. לנגדון חייב לפענח חידה מתוחכמת המוליכה אל רמזים החבויים ביצירת מופת אפלה בת שבע מאות שנה, "התופת" מאת דנטה.

במירוץ דרך ארמונות עתיקים, מעברים סודיים, אמנות קלאסית ומדע עתידני, מגלה לנגדון עם מי הוא מתמודד ומה תכניתו מקפיאת הדם של יריבו. ללנגדון נותר יום אחד בלבד כדי לגלות במי יוכל לבטוח וכיצד לעצור את התכנית. אם ייכשל, יהפוך העולם לגיהנום עלי אדמות (מאנגלית: נורית לוינסון, בהוצאת מודן, 533 עמודים).

ללכת עם האמת הפנימית

חייה של הנסיכה יסמין מיטלטלים כשהיא מפרה את הכללים ומתאהבת במשורר אלמוני המחזר אחריה, שאותו אינה מצליחה לפגוש. דוד מאוהב ביסמין, ללא ידיעתה, אך אינו מסוגל להינשא לה, מכיוון שאינו בן אצולה. יסמין מחבלת בעתידה ויוצאת למסע ארוך לגילוי אהבתה. דוד יוצא למסע ארוך להגנה על בני עמו. הגורל מפגיש ביניהם. עליהם להתמודד עם נסיבות מאתגרות של חוסר בשלות, חוסר ודאות, פחדים וחששות מהעתיד, היוצרים מאבקים בין השכל הדרוחה ובין הרגש המקרב.

"אהבה במבחן" מאת דוקטור שי שגב הוא שילוב של סיפור עלילתי על התפתחות אישית של גיבוריו ושל תובנות פילוסופיות ופסיכולוגיות, ובמונחים מעולם הקבלה והאימון. נסיבות חייהם של הגיבורים, התלבטויותיהם ודבריהם מציפים דילמות במגוון תחומים כגון חינוך, זוגיות והעצמה אישית, ומעניקים כלים להתמודדות (בהוצאת ספרי צמרת, 383 עמודים).

בין המצפון לחובה

ג'ון לה–קארה חוזר במותחן "אמת שברירית", ספרו ה–24 של אמן ספרי הריגול.

מבצע לוחמה בטרור בשֵם "חיות בר" יוצא לפועל במושבת הכתר הבריטית גיברלטר. המטרה: ללכוד ולחטוף סוחר נשק רב ערך שפועל למען הג'יהאד. ההוגים: שר שאפתני במשרד החוץ וקבלן ביטחון פרטי, שהוא גם חברו הקרוב. המבצע רגיש כל כך, שאפילו המזכיר האישי של השר, טוֹבִי בֶּל, אינו מוכנס בסוד העניינים.

כשבל מתחיל לחשוד בקונספירציה נוראה ומבקש לסכל אותה, הוא נשלח מיד לתפקיד מעבר לים. יום יבוא ויהיה עליו לבחור בין המצפון שלו ובין חובתו לתפקיד (מאנגלית: ארז אשרוב, בהוצאת כנרת, זמורה–ביתן, 302 עמודים).

צרות בזוגות

אחרי הצלחה רבה בעולם וסרט קולנוע, בימים אלה יצאה מהדורה מחודשת של 13 ספרי הנוער, "סדרה של צרות", מאת לֶמוֹני סניקֶט. כל ספר יוצא בזוגות, הספר השני – בצד השני. תהפכו ותראו.

הספר ראשון, "התחלה נוראה", מספר על שלושת ילדי משפחת בודלר, ויולט, קלאוס וסאני, שמקבלים בשורה איומה: הם הפכו ליתומים. הכסף הרב שהוריהם השאירו יעבור לרשותם רק כשיתבגרו. בינתיים, הם צריכים לגור אצל דודם, הרוזן אולף, שאותו מעניין רק דבר אחד: להשיג את הכסף, וכל האמצעים כשרים. אבל שלושת הילדים חכמים ומלאי תושייה ואינם מתכוונים לוותר מהר כל כך.

הספר השני, "חדר הזוחלים", הוא המשכה של ההרפתקה. שימו לב, אזהרת "ספוילר" – אם חשבתם ששלושת היתומים לבית משפחת בודלר הצליחו להימלט מהרוזן אולף טעיתם, ובגדול! ממש כמו היתומים עצמם, שמגיעים אל ביתו של הדוד מונטי, חוקר זוחלים נחמד ועגלגל.

הדוד מתכוון לקחת אותם אתו לפרו, לחקור נחשים ארסיים וחיות אחרות. לרגע, נדמה שהכול יהיה בסדר, אבל אז מגיע העוזר החדש של הדוד, ויתומי בודלר חוטפים צמרמורת. השלושה ייאלצו לגייס את כל הכוחות, התושייה וכושר ההמצאה, כדי להימלט על נפשם (איורים: ברט הלקויסט, מאנגלית: אירית ארב, בהוצאת כתר, 228 עמודים).

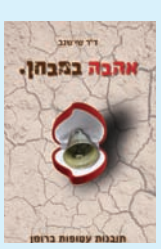

בסימן שאלה

עו"ד איילת רייך-מיכאלי

כתובת לשאלותיכם
dror.maariv@gmail.com

סוף להסבת לולים לשימוש לא-חקלאי?

תביעת רמ"י נגד מושב אורה: בית המשפט העליון נותן רוח גבית לפעולות האכיפה של הרשות במקרים של שימוש לא-מורשה בקרקעות חקלאיות

בשנים האחרונות, אנו עדים לנטישה של חברי מושבים את ענף הלול, בשל כורח המציאות או מבחירה, שמוצאים אלטרנטיבה מכ־ניסה אחרת באמצעות הסבת מבני הלולים שברשותם למטרות אחסנה, ייצור, מסחר וכדומה.

בעבר, סקרתי במדור זה את פסיקת בית משפט השלום בירושלים, שדן בשאלת החוק־יות של הסבת ייעוד הלולים, משימוש חקלאי לאחר. במסגרת אותו פסק דין, ניתן צו מני־עה נגד 36 מחברי מושב אורה, האוסר עליהם להשתמש בלולים למטרות שאינן חקלאיות. על פסק דינו של בית משפט השלום הם הגי־שו ערעור לבית המשפט המחוזי, ומשם הגיע העניין לפתחו של בית המשפט העליון. כעת, לאחר שבית המשפט העליון הכריע, ראיתי לנכון לשוב לאותו תיק.

להזכירכם, מינהל (כיום רשות) מקרקעי ישראל תבע 45 מתושבי המושב וביקש מבית המשפט לתת צו מניעה קבוע, אשר יאסור עליהם להשתמש בלולים, שהסבו למטרות אחסנה, ייצור או מסחר, שלא כדין ותוך הפרה של הסכם המשבצת, על פי טענות התובעים. כאמור, בית המשפט קיבל את התביעה ונתן את הצו המבוקש.

בית המשפט הוסיף וקבע שעל הנתבעים לשלם בגין השימוש הלא-חקלאי שעשו בלולים. על קביעות אלו הגישו חברי המו־שב ערעור לבית המשפט המחוזי. בנוגע לצו, המצהיר כי על הנתבעים לשלם דמי שימוש התקבל ערעורם, ובית המשפט המחוזי קבע, כי רמ"י לא עתרה לקבלת סעד זה ולכן לא היה מקום לנתינתו על ידי בית משפט השלום.

לעומת זאת, בכל הנוגע לצו המניעה האו־סר על שימושים לא-חקלאיים בקרקע, דחה המחוזי את הערעור. בפעולתם הבאה, הגישו חברי מושב אורה בקשת רשות לערער על פסק הדין שניתן במחוזי בבית המשפט העליון. על פי החוקים, יש לבקש רשות לערער, שכן הזכות להביא בפני בית המשפט תיק ב"גלגול שלישי", לאחר שנדון בשתי ערכ־אות, אינה מוקנית לאדם.

בית המשפט העליון לא הרשה לערער והסביר, כי כבר אמר את דברו לא אחת באשר לבעייתיות של שימושים לא-מורשים במקרקעי ישראל בכלל, ובקרקעות חקלאיות בפרט – מתוך התייחסות להיבט השמירה על שלטון החוק ולהיבט האינטרס הציבורי בשמירה על קרקעות חקלאיות ועל שטחים פתוחים.

בית המשפט העליון מציין, כי זכותה וחו־בתה של המדינה כבעלת הקרקע למנוע שימוש אסור באמצעות הכלים המוקנים לה בדין, מעבר לאמצעי האכיפה העומדים לרשותה במישור המשפט הפלילי. בסופו של דבר, מתייחס בית המשפט גם לטענה ש"תוך זמן קצר מושב אורה יפסיק להתקיים, הלכה למעשה, וזאת מכיוון שכל חבריו יפסיקו להתקיים מבחינה כלכלית...", כתוצאה מפסק הדין של בית המשפט השלום, שאושר במחו־זי. בית המשפט דוחה טענה זו, תוך קביעה, כי היא נטענה בכלליות בלבד וללא ביסוס של ממש.

לסיכום, קביעת בית המשפט העליון נות־נת רוח גבית לפעולות האכיפה של הרשות מקרקעי ישראל. יש להיות ערים לשינויים – כיום, המדינה פועלת נגד שימושים שלא כדין באדמות חקלאיות. על מנת להימנע מחשיפה לתביעה, על מי שעושים שימוש שאינו חקלאי בלולים לוודא, כי הסבת הלולים תיעשה בהתאם להחלטות הרשות.

מושב אורה. לא קיבלו רשות לערער
לעליון צילום: חובב, ויקיפדיה

הכותבת, ממשרד עורכי דין וגי־שור "איילת רייך", עוסקת באגו־דות שיתופיות, בתחום המסחרי-חקלאי ובליטיגציה. המידע כללי בלבד ואינו חוות דעת או ייעוץ מוסמכים.

שלום בית

עו"ד אפרת חקיקת

כתובת לשאלותיכם
efrat@hakikat.co.il

לא סגור...

ההורים הקדימו לחלק את הירושה ולפצות את אחיותיו של ארנון, שקיבל את המשק. עשר שנים לאחר פטירת ההורים והמשק משגשג. ארנון רוצה לבנות בית שני בנחלה ומגלה, שלא הכול סודר לפני 30 שנה

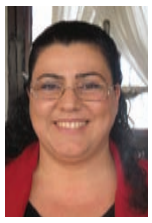

כמה פעמים בחיים היה נדמה לנו שהכול ברור וסגור, ובדיעבד התברר שלא כך, שמישהו בצד השני הבין אותנו אחרת? כמה פעמים פספסנו, או שלא הצלחנו להיפגש, או שההצלחה הייתה קרובה כל כך... כמעט... והכול בשל חוסר הקפדה על סגירה של הפרטים הקטנים. חוסר רגעי בתשומת לב, שהסתיים במפח נפש גדול.

ארנון, גבר בן 56 עם ידיים של חקלאי ועם נשמה של משורר, ישב מולי כמו תלמיד מהוסס מול מורה. יש לו שלוש אחיות, כך סיפר. ארבעתם גדלו כל חייהם עם ההורים במשק ירקות בנגב המערבי, במלחמת הישר־דות של חקלאים קטנים, ששיווקו מלפפונים לשוק המקומי.

בשנות ה-80' המוקדמות היה המשק הדרו־מי שווה מעט מאוד כסף. ההורים המבוגרים חילקו עוד בחייהם את כל נכסיהם בין ארב־עת הילדים: ארנון קיבל את המשק בהעברה ללא תמורה על שמו; אחותו הבכורה, שהייתה כבר נשואה באותם ימים, קיבלה סכום כסף שווה לרבע ערך המשק; לאחות האמצעית קנו ההורים דירה קטנה בחולון, גם היא בעלת ערך כספי שווה לחלקה במשק; והקטנה קיב־לה זכות לבנות בהרחבה וההורים עזרו לה במימון הבנייה.

שנים ספורות מאוחר יותר, כשההורים הלכו לעולמם, נשארו ארנון ואחיותיו עם הרכוש שקיבלו מההורים, והכול נראה נכון, הוגן וש־ווה ערך. הקשר בין האחים אינו קרוב במיוחד, אבל בהחלט סביר וחיובי – "זה לא דבר מובן מאליו...", מחייך ארנון.

אי אפשר לצפות את העתיד, אבל כדאי להיערך לקראתו

לאחרונה, ניגש ארנון לרשות מקרקעי ישר־אל, במטרה להגיש תכנית בנייה לבניית בית שני בנחלה, עבור בנו שגדל ונישא. תשובת הרשות גרמה להלם מוחלט אצל ארנון: הנח־לה מעולם לא נרשמה כיאות על שמו. עורך הדין שטיפל בהעברת המשק לפני 30 שנה לא השלים את הטיפול, מסיבה כלשהי, ומאז הלך לעולמו. ההורים גם כבר אינם בחיים. מה עושים?

חלפו 30 שנה כמעט מאז שהועברו לו הזכויות במשק, וכמעט עשר שנים מאז מות ההורים. ארנון המשיך לטפח את המשק, וער־כו היום גבוה בעשרות מונים מערך הדירה של אחותו בחולון, ואף יותר מסכום הכסף שקיבלה האחות הגדולה. אולי הבית בהרח־בת המושב דומה בערכו לערך המשק (לאחר ניכוי מסים).

ארנון אובד עצות. הוא פוחד מתגובת אחיו־תיו, שאולי ישחרו לטרף כשישמעו שהמשק אינו רשום על שמו. הן הניחו, שהמשק רשום על שמו כבר שנים רבות כמובן מאליו, אבל האם משהו כאן לא בסדר? הרי כשנערכה הח־לוקה על ידי ההורים, כולם קיבלו חלק שווה ולא היה שום קיפוח!

כעת, בלי עורך הדין שהלך לעולמו, וללא ההורים, קשה מאוד להוכיח את בעלותו של ארנון על משקו.

איך פותרים את הסבך?

ברשות נוטים להאמין לגרסתו, אבל משום שההורים אינם המשק עשוי להיות שייך לו ולאחיותיו במידה שווה. כלומר, כדי לרשום על שמו את המשק, בו הוא חי עם משפח־תו 30 שנה, וכדי לבנות בו בית לבנו, ארנון חייב להחתים את אחיותיו על ויתור מוחלט על חלקן בנכס.

ארנון אינו יודע איך יקבלו האחיות את הדרישה לחתימה על טופס ויתור. הרי כיום, המשק שווה זהב בעוד ערך הדירה עלה רק במעט, והכסף שנמסר לידי האחות האחרת, מי זוכר? בנוסף, האחות הצעירה שגרה בהרחבת המושב מסתכלת על המשק החקלאי המשגשג של ארנון בעיניים צרות, להרגשתו.

סוף טוב... הכול טוב?

היה ברור, כי אין מנוס ממפגש בין שלו־שת האחים והצגת המצב לאשורו בפני הא־חיות. לצערי, לא יכולתי להרגיע את חששו של ארנון, שכן רק הוא מכיר את אחיותיו, אבל הבטחתי להצטרף אליו לשיחת האחים ולנסות לתמוך בו במעבה הסבך המשפטי-ביורוקרטי.

ארנון פנה לאחיות וביקש את חתימתן על הצהרה. להפתעתו של ארנון, הן הסכימו ללא שאלות, אין להן התנגדות להשלמת הרי־שום על שמו של ארנון. בימים אלו תושלם העברת הזכויות במשק על שם ארנון, באיחור "קל" של 30 שנה.

עצתי לכם הקוראים: כדאי לבדוק כיצד רשומות הזכויות על הנכס שלכם. לא להש־איר קצוות פרומים, משום שחוק מרפי קובע: נפגוש את כל העניינים הלא-סגורים במועד הכי פחות נוח עבורנו.

הכותבת, עורכת דין ונוטריון משנת 2000, עוסקת ביצירת הסדרים משפחתיים

הבן המוצלח

הסיפורים על בנם הבכור של יעלי ודודיק - הנערץ, המוכשר, אהוב הבנות - טיילו בין בתי המושב ושביליו. ההורים ידעו רק ש"הביזנס הזה הוא משהו חדש שיכבוש את השוק ואיתי יהיה מיליונר". בקרוב, כולם יראו איך הוא יתעשר, ישיב להוריו את מה שנלקח מהם

מרים שחר *

בית המשפחה. בקומת הקרקע עדיין גרים ההורים. מוקפים עצי קזוארינה

"בואי לשתות קפה בבית החדש שלי", במילים אלה הזמינה אותי יעלי בשמחה באחת משיחות הטלפון הקבועות בינינו. מאז השירות הצבאי המשותף, לפני כ–40 שנה, אנחנו שומרות על קשר. פעם בשנה, אני נוסעת למושב של יעלי בדרום לנוח, לשוחח וחוזרת מלאה מצב–רוח–מרומם.

עד אותה שיחת טלפון, ידעתי שחברתי יעלי גרה בבית שבו נולדה לפני 60 שנה. פעם הייתה ילדה שגרה עם אחיה ועם הוריהם בקומה הראשונה והיחידה בבית שבמשק. במשך השנים, נבנתה קומה נוספת שאליה הביאה יעלי את בעלה דודיק, ושם גידלו את שלושת בניהם.

בקומת הקרקע גרים עדיין אימא ואבא שלה, מוקפים עצי קזוארינה עתיקים, שיחי היביסקוס ואפילו קצת דשא. דודיק מחזיק את המשק, אבל אבא של יעלי, בן 86, יוצא כל בוקר בבגדי עבודה, סוקר את הנחלה, סוגר ברז מטפטף, עוקר עשב שוטה ונותן עצות לדודיק חתנו.

"אתמול עברנו לקרוואן בחצר", בישרה לי יעלי באותו צליל של מי שמספר שעבר לארמון חדש. "בואי לראות".

למחרת, באתי לביתם החדש של יעלי ודודיק. הקרוואן היה באמת מסודר ומטופח: מטבחון מצוחצח וחדר שירותים זעיר, חדר שינה קטן עטור וילונות וחדר כניסה, שמשמש גם חדר אוכל, ובו ישבנו.

את עציץ הרקפות שהבאתי הניחה יעלי על צלחת במרכז השולחן. למרבית הרהיטים שהוציאו מהקומה השנייה שבה גרו לא היה מקום. הם אחסנו אותם בסככה הריקה שבה רבצו פעם פרות, עטופים בשמיכות, בסדינים וביריעות פלסטיק. "זמני", הסבירה יעלי, מנסה להיות אופטימית. לי היה עצוב מאוד.

הסיפורים על איתי, בנם הבכור של יעלי ודודיק, טיילו בין בתי המושב ושביליו, עברו מצער אמתי לשמחה לאיד, מלווים בצקצוקי לשון ובאנחות שאמרו "ידענו שזה יהיה הסוף". מיום שהשתחרר מהצבא, היה איתי מה שקוראים "איש עסקים". כלומר, הוא עשה עסקים בכל מקום, יזם ורכש, מכר וקנה, הקים שותפויות ופירק מפעלים. מדי פעם, החתים את הוריו על ערבות "זמנית", "עד שהכסף ייכנס", "בחודש הבא משתחרר סכום גדול" ועוד הבטחות חגיגיות כהנה וכהנה.

איתי, הבן הבכור הנערץ, המוכשר, אהוב הבנות, זכה באמונם המלא של הוריו, החותמים המתמידים. מה היו בדיוק העסקים שעלו ונפלו? מעולם לא ידעתי, במושב לא ידעו וגם בבית הוריו של איש העסקים לא היה מושג במה באמת הוא עוסק. ידעו רק ש"הביזנס הזה הוא משהו חדש שיכבוש את השוק ואיתי יהיה מיליונר". נראה שחלק מהעסקים היו פשוט – או לא פשוט – הימורים. יעלי ודודיק המשיכו לחתום על ערבויות להלוואות של בנם.

הם לא נשברו, מעולם לא איבדו את הביטחון שאיתי היקר מוצלח והוא יצליח. הם בטחו בו כאשר הטרקטור נלקח, כאשר הטנדר נעלם והפרות נמכרו. כאשר לא יכלו לצאת מהארץ לטיול, כאשר כל מי שהכיר את איתי אמר עליו מילים קשות ואיומות. יעלי ודודיק ידעו מי בנם הבכור באמת. בקרוב, כולם יראו איך הוא יתעשר, ישיב להוריו את מה שנלקח מהם וכל הקנאים יאכלו את הכובע שייתקע להם בגרון.

איתי הכיר צעירה מקסימה, אחת מני רבות, אבל זו, השחרחורת, המתולתלת, היא משהו מיוחד, כמו שסיפרה לי יעלי. היא רצינית, למדה באוניברסיטה, עובדת במעבדה. מדענית ממש. המדענית אילצה את איתי להכיר בילדה שנולדה לה ממנו ולקחת אותה אליו כל שבועיים לסוף שבוע.

יעלי מספרת, שאיתי הוא אבא כל כך מסור לשירה שלו. כל שבועיים, ביום חמישי, הוא נוסע לחיפה, לוקח אותה מאמה ומביא אותה למושב, לסבתא וסבא. איזו תינוקת מתוקה. סבתא יעלי וסבא דודיק מנשקים ומחבקים, מאכילים ומחתלים, מטיילים ומשחקים, עד מוצאי שבת. אז מזכירים לאיתי שעליו לשוב הביתה ולהשיב את הקטנטונת לאמה. "היא כל כך מזכירה את איתי", מתמוגגת יעלי ומראה לי תמונות מילדותו המוקדמת של בנה הבכור.

אנחנו מצטופפות ליד השולחן הקטן בקרוואן. היא מגישה קפה עם עוגת תפוחים נהדרת, בדיוק כמו העוגה שהייתה אופה בביתה הגדול. בשבוע שעבר הבנק לקח מהם את הבית. היא יודעת, שבסוף הכול יסתדר, היא אופטימית. לא נורא אם יגורו תקופה מסוימת בדיור זערורי מקרטון. יש הסדר עם הבנק שהם יוכלו לגור בחצר, בקרוואן. את הקומה העליונה משכיר הבנק למשפחה שבאה מהעיר.

"רק דבר אחד מדאיג אותי", מוסיפה יעלי, "היכן הוריי המבוגרים יסיימו את חייהם. האם הבנק יסכים להשאיר את הקומה הראשונה של הבית לעוד כמה שנים?".

> הם לא נשברו, מעולם לא איבדו את הביטחון שאיתי היקר מוצלח והוא יצליח. הם בטחו בו כאשר הטרקטור נלקח, כאשר הטנדר נעלם והפרות נמכרו. כאשר לא יכלו לצאת מהארץ לטיול, כאשר כל מי שהכיר את איתי אמר עליו מילים קשות ואיומות

מה תשתו?

בירה נטולת גלוטן המופקת מסורגום, בירה אירית שחורה בשם "תרצה", בירה אדומה לא מסוננת או בירת חיטה מתובלת בדבש עם כוסברה, פלפל וניחוחות הדרים? בירות בוטיק, המיוצרות במבשלות קטנות וביתיות שבהן מנסים לגוון ולחדש, צוברות להן מעריצים צמאים

כתבה וצילמה: חני סולומון *

הפקק הוסר מהבקבוק הצונן, אדי קור נפלטים מהפייה, אגלי זיעה נוטפים על צוואר הזכוכית, הבירה נמזגת לכוס או מעורה היישר לגרון. תסיסת הסוכרים האלכוהולית, שיש לה היסטו־ריה עשירה בטעמים ובשיטות הכנה הנמשכת יותר מ–6,000 שנה, היא המשקה המועדף על ידי רבים בימי הקיץ החמים לצד ארוחה טובה, או סתם ככה, מול הים או במרפסת הבית.

אם זה טרנד חולף או שינוי שיתקבע, נדע בעתיד, אבל יותר ויותר אנשים, גברים ונשים, מצטרפים לחובבי הבירה ומעדי־פים את השכר שלהם בטעם ייחודי, הנוצר במבשלות בוטיק, בדרך כלל, על פני פחיות ובקבוקים היוצאים מפסי ייצור תע־שייתיים.

המשקה האלכוהולי משמח לבב אנוש כל השנה, אבל במהל־כה יש יומיים שבהם הוא מרכז השמחה. במועצה אזורית מטה יהודה מקיימים בשלוש השנים האחרונות אירוע, שמתרחש גם השנה (29–30 באוגוסט, ביער שריגים–גבעת ישעיהו), והוא מוקדש לבירה. יש להם סיבה טובה לעשות כן, בעצם הרבה יותר – עשר מבשלות בירה מצאו את מקומן ביישובי המועצה, והן מציעות למבקרים ב"פסטיבל בירה כפרית" את הטעמים המיוחדים שלהן.

הראשון שהחל בבישול בירה ביתית באזור היה ארם דקל (52), חקלאי ממושב צפרירים המכונה "אביר הבירה". דקל הפך ל"גורו" של מבשלי הבירה הביתית ביישובים הסמוכים והוא חזה בהתפתחות התחום המשכר הזה. מתוך רצון לקבל חשיפה והכרה, הקים הגורו את "פורום מבשלי בירה כפרית", ובמס־גרתו מתקיימים מפגשים מקצועיים בין היצרנים. כך גם נולדה מסורת הפסטיבלים.

ארם דקל: "כיום נראה שיש עתיד טוב למיזמים תיירותיים

באזור, לאחר שהוכרנו והוכרזנו לאחרונה כמועצה תיירותית, עם כל המשתמע מכך. במהלך הפסטיבל בשנה שעברה התארחו כ–5,000 מבקרים. זהו הישג עצום לענף, שקיבל כבר שם ארצי, כאזור המייצר בירה ביתית".

דקל מוביל אותי למבשלה שלו, "אביר האלה", שהוקמה לפני כשבע שנים וממוקמת בחצר הבית. בת שבע אשתו, ילידת המושב, שותפה לתחביב המשכר: "כל העסק החל מקורס משותף בו השתתפנו ארם ואנוכי. המפתיע, שעוד לפני שהסתיים הקורס, ארם כבר הערים סירים על הגז והחל בבישול בירה. הסלון שלנו נראה בתחילת הדרך כמבשלת אמתית, כולו מלא בדימיג'אנים (מכלי זכוכית, ח"ס) וחביות מלאות בירה בתהליך תסיסה. את כל תהליך בישול הבירה והבקבוק עשינו בסלון שלנו".

דקל מתעקש להסביר לי על התהליך. לדבריו, הכנת בירה היא תהליך פשוט מאוד: "בישול הבירה הוא אתגר מסקרן. ראשית, התהליך מתחיל בבישול שעורה או חיטה במים והוספת כשות, שהוא סוג של צמח ממשפחת הקנבס". הכשות הוא מרכיב חשוב הנותן את הטעם המריר לבירה, ומהווה מעין חומר משמר. כדי ליצור טעם מסוים, מוסיפים לבירה תבלינים שונים וכך נוצרים סוגי הבירה השונים, הנבדלים בטעמם.

הבירה עוברת בחבית תהליך תסיסה ראשוני, הנמשך כשבועיים, ולאחר מכן מבקבקים את הנוזל שנוצר, אך התהליך לא הסתיים: בתוך הבקבוק, הנוזל ממשיך בשינויים ועובר תסיסה שנייה. מרגע שמבשלים בירה ועד שאפשר לשתות אותה עובר כחודש וחצי.

"בתחילת הדרך ייצרנו כמות קטנה, כ–100 ליטר בערך", מסביר דקל. "מאז, התרחבנו – כל בירה נקראת בשם המעיד על טעמה ועל אופייה, לדוגמה: בירת 'קריספי' (Crispy) – בירת חיטה ישראלית טיפוסית חצופה, המאופיינת בטעמים פירותיים – המיוחד בה, שטעמה מודגש בטעמי תבלין הציפורן. בירה נוספת, 'קרח שחור' (Black Ice), היא בסגנון אירי ועשירה בטעמי שוקולד, קרמל, כוכבי אניס, צ'ילי ודבש.

"בזמן האחרון, הלהיט הוא בירה ללא גלוטן, העשויה מסורגום (דורה), ממשפחת הדגניים, ולא משעורה, כמקובל ברוב הבירות. זה התחיל מתוך דרישת הקהל, הרי זה נעשה טרנד מקובל, לאכול מאכלים ללא גלוטן. הסתכלתי באינטרנט, קראתי, חקרתי ונוכחתי לדעת, שבירה מסוג זה צריכה להיות מחומר גלם אחר משעורה. כך הגעתי לסורגום".

הבירה התגלתה לדקל לראשונה בצבעי שחור–לבן כשהיה נער, בעיר הולדתו חיפה. אז היו רק שני סוגים: בירה שחורה "מאלט" ובירה לבנה של" נשר". רק מאוחר יותר הגיעה "בירה מכבי", לגיוון. "מי חשב אז על לייצר בירה במו ידיו בבית? כשטסנו לחו"ל וטעמנו את הבירות האחרות, הבנו שיש משהו במשקה.

"ברוב שנותיי נדדתי בארץ ובחו"ל, עד שהתייצבתי ותקעתי את מקל הנדודים במושב צפרירים משהכרתי את אשתי. אין ספק, שהחיים במושב עשו אותי אדם יותר יצירתי ומעז. כיום, אנו מייצרים כ–10,000 בקבוקים בשנה. הרחבתי את התחום ואני גם מלמד בסדנאות להכנת בירה אצלנו בחצר". בנוסף לבישול הבירות, בני הזוג מייצרים גבינות מחלב עזים וליקרים מפירות הגינה.

דבק בחלום

מוטי בוהדנה (44) ממושב צלפון, צפונית לבית שמש, קרא למבשלה שהקים ב–2009 על שם אביו, פפו, וזו הפעם השנייה שהיא משתתפת בפסטיבל הבירה. בוהדנה מכיר היטב את החיים במושב מילדות וההשפעה של הימים ההם הובילה אותו ואת אשתו אל צלפון. עד שהשתקעו במושב, הם עברו ובדקו כמה יישובים: "למרות שנולדתי בעיר, החיים בקרבה לטבע ולאדמה נטעו בי את החלום – שיהיה לי מקום משלי, להקים בו משק חקלאי או חווה. מקום בו אעבוד בחקלאות.

"הגעתי לפתוח את מבשלת הבירה המשפחתית שלנו מתוך חלום שנהגה וליווה אותי במשך שנים רבות. זה אולי מוזר לומר, אבל הרצון החזק נזרע כבר מגיל צעיר, עת הייתי ילד חוץ במושב השיתופי ארבל הצפוני. החלום היה חלק ממכלול גדול של רצונות ומאוויים בצבעים יפים ומבטיחים".

החיים, מטבעם להתקדם בנתיבים גלויים ועלומים כאחד. בוהדנה עסק לפרנסתו בתחום רחוק מחקלאות, והצליח דווקא בהכנת שלטי פרסומת גדולים, אך החלום המשיך לפעפע בו ולא הרפה. הוא פנה לסוכנות היהודית שתאתר לו מקום להתיישב בו והוצעו לו מקומות שונים ומשונים. בני הזוג בוהדנה נשלחו גם לחומש לפני הפינוי, ולא מצאו שם את מקומם.

"הופניתי למושב עזוז הדרומי, עברתי תהליך קליטה ושהיתי במקום כשנה, אך המקום לא נראה לנו כמקום המתאים להקים בית. לבסוף, דרך חברים הגענו לאזור מטה יהודה ונדלקנו. הנוף הירוק והמגורים הממוקמים ממש בחיק הטבע, משהו בפשטות והיופי הטבעי מגנטו אותי".

הם חיפשו משק חקלאי שיוכלו לעמוד בקנייתו ושמעו על משק העומד למכירה בצלפון, מושב שנוסד על ידי גרעין של עולים חדשים מתימן בשנת 1950. המשק נראה מוזנח מאוד, אבל המרחק ממקום עבודתו באזור תל אביב התאים למוטי. הזוג בוהדנה עבר לביתם החדש ב–2004.

מוטי דבק בחלום. הוא נטע שישה דונמים של ענבים מזנים שונים, והקים את 'יקב נבות'. בעתיד הוא ייטע גפנים נוספות. הקשר של בוהדנה ליין הועבר אליו מסבתו הירושלמית אלישבע, שהייתה מכינה יין ביתי מתוק וטעים, והיא היוותה עבורו מודל לחיקוי.

שגרת העבודה בכרם וביקב נקטעו במפתיע. "בשיא הקיץ, בשנת 2006, כשאני שקוע בעבודה במשק, נודע לי שאחי הצעיר תומר נפצע קשה, במלחמת לבנון השנייה (בוהדנה הפך לאחד מסמלי המלחמה, כשסימן V לאות ניצחון מעל האלונקה שבה שכב). עזבתי הכול והייתי לידו ימים ולילות בבית החולים רמב"ם".

תומר בוהדנה, הפצוע המפורסם מהמלחמה לפני שבע שנים, השתקם מהפציעה. בימי האשפוז בביה"ח מוטי אחיו לא מש ממיטתו, וכעת תומר יהיה קרוב שוב לאחיו הגדול. "הוא רכש בית בהרחבה במושב, ובקרוב יעבור לכאן". ביתו של תומר בוהדנה יהיה אחד מ–81 בתים בשכונת ההרחבה במושב המשנה את אופיו ופונה לכיוון התיירות.

ב–2009 הקים בוהדנה את מבשלת הבירה, כהשלמה לעסק העיקרי – אירוח בסגנון כפרי הכולל סיור במשק, וארוחה ביתית. מבשלת הבירה מייצרת את הבירות בשיטה מסורתית, בעבודת יד מבוקרת. "לאחר מספר רב של ניסויים אנו מייצרים כשמונה סוגי בירות מיוחדות. קראנו להם על שמות נשים, לדוגמה: גולדה – בירה סקוטית, בירת איל (ALE) בהירה, עלמה – בירת חיטה בהירה בסגנון גרמני, תרצה – בירת סטאוט שחורה בסגנון אירי ועוד".

מבשלת הבירה נקראה על שם אבי המשפחה, פפו, אמן ידוע המשפץ ובונה רהיטים בסגנון עתיק ומוכר אותם בשוק הפשפשים ביפו. הבן הבכור מוטי הציע לו לעבור למושב, להקים במשק את בית המלאכה שלו ובמקביל, לעזור בעבודות המשק ובהכנת הבירות.

פפו בוהדנה שמח להיות קרוב ליליו: "אני כבר קרוב לגיל 80, והמעבר מבית מלאכה ביפו למושב בהרי ירושלים, אפילו בחלומות לא יכולתי לחשוב על כך. אני כל כך מרוצה, שבגילי אני יכול לעזור למשפחה בטיפולים החקלאיים בכרם ובייצור הבירות. בשבילי, זה כמו להתחיל חיים חדשים, יש בשביל מה לקום בבוקר".

מוטי: "שיפצתי את הלול הישן והפכתי

>>>

דבי ומנו נהוראי: "למדתי מטעויות"

אמיר לב וירון מוסקוביץ ליד דודי הנירוסטה. סיפור על שני חברי ילדות

צילום: אלין נודלמן

דקל ארם. הפך ל"גורו" של מבשלי הבירה הביתית

"כל העסק החל מקורס משותף בו השתתפנו ארם ואנוכי. המפתיע, שעוד לפני שהסתיים הקורס, ארם כבר הערים סירים על הגז והחל בבישול בירה. הסלון שלנו נראה בתחילת הדרך כמבשלת אמתית, כולו מלא בדימיג'אנים (מכלי זכוכית, ח"ס) וחביות מלאות בירה בתהליך תסיסה. את כל תהליך בישול הבירה והבקבוק עשינו בסלון שלנו"

אותו לבית מלאכה לאבא ומקום ליצירת היין והבירה. במשך הזמן, הוא מסביר, "הבנו שאנשים אוהבים לטייל באזור ולשלב בארוחה קלה בחיק הטבע במקום הפונה לשטח הכרם".

איחוד על כוס בירה

במושב זנוח נמצאת מבשלת "מוסקו", שקמה לפני פחות משנה והיא הצעירה ביותר באזור. זהו סיפור על שני חברי ילדות, אמיר לב וירון מוסקוביץ', כיום בני 37, שהבטיחו לעצמם שישתפו פעולה כשיהיו גדולים והצליחו לעמוד במילתם, אפילו לאחר שנים שבהן לא היו בקשר.

אמיר לב: "תמיד שיחקנו יחד בשכונה ואמרנו שאנו מקווים שבחיינו הבוגרים נעשה משהו יחד. השנים עברו, וכל אחד פנה למסלול חייו. בתחילה, עוד היינו יחד בצבא במסגרת הנח"ל, אך אני עברתי ליחידה אחרת. כל אחד פנה גם למסלול הלימודים שבחר – אני בחרתי ללמוד חקלאות, וחברי פנה ללימודי מוזיקה".

בגיל 28 לב החל לחזור בתשובה ומאז חי באורח דתי, אבל לא היה בזה כדי למנוע מהם להגשים תכנית שנרקמה כשהיו נערים. ירון מוסקוביץ': "לאחר שבע שנים של נתק, צלצלתי לאמיר והזמנתי אותו לביתי, לטעום בירה שהכנתי במטבח הבית. הוא הגיע, דיברנו ושתינו את הבירה, שמצאה חן בעינינו, והנה צץ ועלה חלום הילדות שלנו. קבענו שנמשיך לנסות להכין עוד בירות ביתיות יחד".

הניסויים המוצלחים במטבח והתגובות הטובות של הנסיינים עודדו את אמיר ואת ירון להמשיך. השניים התחילו לחשוב ברצינות על הקמה של מבשלת בירה. הם רכשו ציוד משוכלל והפתיחה הרשמית התקיימה בדצמבר 2012. כיום הם מייצרים כ–4,000 ליטר בחודש – כ–12 אלף בקבוקים של שתי בירות "איל": בהירה ואדומה.

"הבירה עוברת תהליך של תסיסה שנייה בבקבוק", מסביר ירון, "ייחודה שהיא אינה מסוננת, בכדי לשמר את טעמיה הטבעיים. בנוסף, היא עוברת תהליך התבגרות של מספר שבועות לפני יציאתה לשיווק".

האורחים היו שפני ניסיון

מנו נהוראי (37) ממושב מטע הקים את מבשלת הבירה ("מנו") במטבח ביתו. ההכנות שלו לפסטיבל נעשות בהתרגשות רבה, הוא רוצה להספיק להכין את כל ששת סוגי הבירות שהוא מייצר. מנו: "את האהבה שלי לבירה גיליתי בגיל הנעורים. לרוב, היינו שותים בירה במפגשי החברים, כך שהבירה בשבילי קשורה לזיכרונות ולחוויות של חברותה.

"כשבגרתי, החלטתי שאני מקים לעצמי מבשלת בירה בבית במטבח. אין ספק שהחיים באזור תרמו לגבש את ההחלטה, שאני מנסה את עשיית הבירה באופן רציני. רק לפני יותר משנתיים התחלתי בניסויים הראשונים שלי, בכמות ממש קטנה. להפתעתי, הבירות ברובן יצאו טעימות, וקיבלתי מחמאות. זה היה בשבילי האות, שאפשר להשקיע בציוד להכנת בירה ביתית".

כמשפחה גדולה, האוהבת לארח אנשים ולהגיש ממעשי ידיהם במטבח הבית, נהנית משפחת מנו ודבי נהוראי להגיש לאורחים גם מהבירות שהכינו. "האורחים היו שפני ניסיון, והם לא היססו לעזור לנו לנפות ולמיין את סוגי הבירות שיותר אהבו.

"למדתי מטעויות, וכיום יש לנו שישה סוגי בירה, המגיעים ל–7,000 בקבוקים בשנה. אלו בירות 'איל' מסוגים שונים, לדוגמה: בירה אירית כהה ומחוזקת; בירה חצי כהה עם טעמים וארומת כשות; בירת חיטה מתובלת בדבש עם כוסברה, פלפל וניחוחות הדרים.

"החלום שלי ממשיך ולא עוצר, ואני חולם על הקמת מסעדה כפרית, אך אנחנו מעדיפים להישאר מבשלת בוטיק ביתית".

פפו ובנו מוטי בוהדנה. "כמו להתחיל חיים חדשים, יש בשביל מה לקום בבוקר"

דגנית רם
machita106@gmail.com

מה צבע שיערם של חקלאים?

כשחקלאים, בני 60 בממוצע ושערם שיבה, עונים על השאלה "יש דור המשך במשק?" במילים "חס ושלום", יש בעיה. הם סבורים שבחקלאות אין עתיד, ואולי הם צודקים. הילדים שלנו גדלים בתקופה שנותנת לגיטימציה ללכת בעקבות הלב ולחיות את החיים כפי שהם רוצים, ולא כפי שהוריהם מכתיבים להם

קצת היסטוריה ובמהירות הבזק: התרבות האנושית התחילה עם המהפכה החקלאית. מחברה של נוודים ציידים-לקטים התפתחנו לחברה בעלת אופי של התיישבות קבע, ציוויליזציה. עד אמצע המאה ה-19, הייתה החקלאות בעלת משקל מכריע למעשה בכלל המדינות ובסחר העולמי, אך עם תחילת המהפכה התעשייתית החלה חשיבותה של החקלאות לפחות, ובמחצית השנייה של המאה ה-20 הפכה החקלאות מגורם שתרם למדינות את עיקר הכנסתן לגורם הזקוק לסיוע מהמדינה (אם טעיתי בעובדות, אנא הרגישו נוח לנזוף בי על כך).

האבולוציה הכלכלית הזו והקשיים המונחים בפני החקלאות גורמים לחקלאי שלי ולי לשקוע בהרהורים על עתיד המשק. אצלו, אני מתארת לעצמי, המחשבות נוגות יותר. מי ימשיך את דרכו? מי ייטול מידיו את הלפיד ולא ייתן למפעל חיים של שלושה דורות לשקוע? האם יהיה משק בעוד כמה עשרות שנים שיתהדר בשם "משק רם"?

ככל הידוע לי, לחמי לא היו חרדות בעניין הזה, מכיוון שמסלול חייו של החקלאי שלי היה ברור ונקבע מראש: עבודה במשק מגיל מוקדם, בית הספר החקלאי "יד נתן" (למרות אי-שביעות רצונו מכך) וחזרה למשק לאחר הצבא.

בתחילת היחסים שלנו (בעשור הראשון), עוד שגיתי באשליות שאולי נעזוב את הכפר ונלך לחפש את עתידנו במקום אחר. הכוונה שלי לא הייתה דווקא שנעבור לעיר, אלא שנפריח את מרחבי הערבה ונרעה קצת "בשדות זרים".

לאחר הרבה זמן והרבה תסכולים הבנתי - ואף הפנמתי, שהלויאליות של החקלאי שלי לתפקיד הבן הממשיך שיועד לו גוברת על כל רצון שלי או שלו לעזוב את המשק המשפחתי. לויאליות כזאת היא נדירה למדי ובוודאי שאינה שכיחה בקרב הדור הצעיר, ואולי מוטב שכך.

הילדים שלנו גדלו באקלים אחר, בתקופה ניו-אייג'ית שמקדשת את רצון הפרט ונותנת לגיטימציה מלאה ללכת בעקבות השאיפות האישיות שלך ולחיות את חייך, ולא את החיים שהוריך או החברה שלך מכתיבים לך.

ידי חקלאי. עם כל הכבוד לעידן האפליקציות

אתם יודעים מה? אני בעד. לא שאין חסרונות באידיאולוגיית החיים הזאת, אבל אני מעדיפה את חוסר השלמות הזה על חוסר שלמות אחר. גם החקלאי שלי מבין זאת, אם כי אני מניחה שהדבר טורד לעתים את מנוחתו.

אני מודה שגם לי לא יהיה קל אם לא יהיה בן ממשיך למשק, אבל לא רק ממניעים של המורשת המשפחתית הפרטית, אלא גם מתוך דאגה לעתיד הענף כולו. חקלאות, באופן כללי (אישי, ארצי ועולמי), היא תחום עיסוק שהולך ונעלם, וזה מעלה בי הרבה תהיות בנוגע לעתידה ולעתיד העולם בכלל, אבל כאשר מדברים על הצאצאים הפרטיים שלי, אני מאחלת להם שימצאו את אושרם היכן שירצו.

כמו שזה נראה היום, אני מתקשה להאמין שאחד מהם יבחר בחיים קשים של חקלאי, והם לא לבד. בכל העולם, המשקים המשפחתיים עומדים בפני אותה בעיה. בעולם הטכנולוגי-רב- הגירויים-המסופקים-לאלתר, החקלאות במתכונתה הנוכחית אינה משתלבת ממש.

שר החקלאות, יאיר שמיר, אמר לא מזמן שבסיוריו החקלאיים במושבים הוא הבחין שצבע השיער של החקלאים הוא שיבה, ושגילם הממוצע הוא כגילו (בערך 60). כשהוא שאל את החקלאים אם יש דור המשך במשק, חלק גדול מהם אמר ש"חס ושלום", את הילדים שלהם הם כיוונו לתחומים אחרים בחיים, כי חקלאות היא ענף ללא עתיד.

בואו, ניקח דוגמה ספציפית למה שהשר ראה - מושבי הגבול הצפוני. הגיל הממוצע של הלולנים שם הוא בערך 60, ואין ממש דור המשך. מה יקרה בעוד 10-15 שנים כשהדור הוותיק יפסיק לעבוד? מה יחזק את מושבי הספר בצפון? ומה יהיה על היחידות המשפחתיות הקטנות? על המבנה התרבותי? על המורשת האישית?

בתגובה, החליט השר למקד מאמצים בדרכים להחזיר צעירים לחקלאות. אני מניחה שכבוד השר לא מדמיין ערמות של חבר'ה כפופים בשדות הארטישוקים או ממיינים בצל בחום יולי-אוגוסט, אלא מתכוון יותר לחקלאות מודרנית-היי-טקית: פיתוח זרעים, גידולים מיוחדים, הנדסה חקלאית, תיירות חקלאית וכדומה.

דור ההמשך הפוטנציאלי מחובר לטכנולוגיה ולכן, לדעת השר, זו הדרך למשוך אותו בחזרה לחקלאות, שתהיה מושכת ומתאימה לרוח הזמן. הוא אפילו חושב להכניס את מקצוע החקלאות לבתי הספר ולאפשר לגשת לבחינת בגרות בהיקף חמש יחידות במקצוע זה.

חקלאי ובנו. אני מניחה שכבוד השר מתכוון לחקלאות מודרנית-היי-טקית

העולם מתפתח והציוויליזציה בהתפתחות מתמדת, הבנו את זה כבר, אבל אנחנו עדיין צריכים לאכול. נכון? עם כל הכבוד לעידן האפליקציות, הרי החווה שהדור הצעיר שלנו מפתח על מגוון המסכים שלו לא מספקת לנו אוכל אמתי.

במדינות האיחוד האירופי הבינו את זה מכבר, ולאורך השנים, יש עלייה בהיקף התמיכות הממשלתיות בחקלאות. לצערנו, בארץ המצב שונה ותקציב משרד החקלאות רק הולך ופוחת. האם ייתכן שממשלת ישראל מתנהלת לפי איזו אג'נדה, שטוענת שצמצום התמיכות יביא לייעול החקלאות? אם כן, אנחנו צריכים לקוות שהיא מודעת לחבל הדק שעליו היא מהלכת, ולחקלאים הרבים שהיא גוררת אחריה על חבל זה, תוך כדי לקיחת סיכון של נזק בלתי-הפיך לענף.

> כאשר מדברים על הצאצאים הפרטיים שלי, אני מאחלת להם שימצאו את אושרם היכן שירצו. כמו שזה נראה היום, אני מתקשה להאמין שאחד מהם יבחר בחיים קשים של חקלאי, והם לא לבד. בכל העולם, המשקים המשפחתיים עומדים בפני אותה בעיה